

אהבת תורה במשנת הבן איש חי¹

הרב בן ציון משה אלגזי

הל מחייב את העניין

ישראל קדושים, לומדים ועסקים בתורה בהרחבה ובעמינות, ומשתדלים לעשות זאת בכל עת, יומם ולילה. במספר רב של סוגיות, הגمراא עוסקת בחובות הקשורות ללימוד התורה – כמוות הזמן שיש להקדיש ללימוד התורה, אילו דברים ללמידה ועוד שאלות רבות הנוגעות לקיום המעשיה של המצווה של לימוד התורה. אבל חשוב לציין את הלב והעיקר של הדברים, כפי שהזהירו אותנו חז"ל (בבא מציעא פה, א-ב):

אמר רבי יהודה אמר רב: מי יכתיב 'מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגדיה על מה אבדה הארץ'? דבר זה אמרו חכמים ולא פירשו, אמרו נביאים ולא פירשו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו; שנאמר: 'וייאמר ה' על עזם את תורתך אשר נתתי לפניהם'. אמר רבי יהודה אמר רב:

שלא ברכו בתורה תחילה.

הר"ן (נדרים פא, א) מביא מגילת סתרים של רבינו יונה שאללה קשה בהבנת הגمراא: התשובה שנתן הקב"ה לשאללה מפני מה חרבה הארץ אינה מובנת. הלא אם עזיבת התורה היא הסיבה לאובדן הארץ, מדוע היה קשה לחכמים ולנבאים לדעת זאת? ככל שעוסקים בתורה, כל אחד יכול לראות בעיניו בנסיבות שאין אף אחד שיושב ולומד. מסביר רבינו יונה שזו הטענה של רב יהודה בשם רב – באותו הדור יתכן שישבו רבים ולמדו תורה, אבל הם לא ברכו ברכות התורה:

שלא היו מברכים בתורה תחלה, כלומר, **שלא הייתה התורה חשובה בעיניהם כל כך, שייא ראי לברך עליה.** שלא היו עוסקים בה לשם, ומתוך כך היו מזולזLIN בברכתה.

¹ יהיו הדברים לעילוי נשמותו הטהורה של ידידנו ר' חיים ידוב זצ"ל, אשר אהבת תורה הייתה בוערת בעצמותו. היה שותה כל דבר תורה, ובעיקר למזרני, בצמא, וכמי שמעולם לא רווה מימי התורה. היה מגיע לאחר כל שיעור ומhalbך, מפלפל ומעמיק מעלה ומוריד, ולא נח ושקט עד שיתישבו הדברים על לבבו, באהבת תורה אמת שהייתה בו.

אהבת תורה במשנת הבן איש חי | הרב בן ציון משה אלגאז

ברכת התורה הופכת את הלימוד מלימוד חכמה רגילה, ללימוד חשוב ובעל משמעות רוחנית. לימוד התורה, מטרתו היא לרומס את המצויות ולהידבק בתורה ובמצוות, עד שהלומד נעשה מרכיבה לשכינה, ומשרה שכינה בארץ הגשמי. כאשר הלימוד הוא בלי כוונה רואיה, לצורך ידיעת הדינאים בלבד, או גרווע מאך - כי להתגאות בידיעתה כשאר חכמוות, אז הארץ נשארת גשמית ולא קדושה, וזה מה שגרם לחורבן הארץ.²

אבל עדיין הקושיה במקומה עומדת: האם לא יכולו להבית סביבם וראות שאין איש מברך ברכת התורה? אם אף אחד לא מברך על התורה, אין זה דבר נסתר. גם בזה ניתן לראות בנקל את הדרוש תיקו, צריך לברך לפני עשיית כל מצווה, ומדוע לא ידעו החכמים והנביאים על כך? מהי הנקודה שאותה רק הקב"ה יכול לגלות בפנינו, שהייתה חסורה לאותו הדור?

מפני מה לא עסקת בתורה?

ישנה סוגיה מיוחדת במיןה במסכת יомא (לה, ב) שמתוכה מתבאר באור מיוחד המיקום של לימוד התורה צריך לטעוס בנסיבותו של האדם:

תנו רבנן: עני ועשיר ורשע באין לדין. לעני אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: עני היתי וטרוד במזונותי, אומרים לו: כלום עני הייתה יותר מהללו? אמרו עליו על היל ההזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעריך; חציו היה נותן לשומר בית המדרש³ וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס. עלה ונתקלה, וישב על פי ארובה, כדי שיישמע דברי אלהים חיים מפני שמעיה ואבטליון. אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת הייתה, וירד עליו שלג מן השמיים. כשהעלה עמוד השחר, אמר לו שמעיה לאבטליון: אבטליון אחוי, בכל יום הבית מאיר והוא יומם אף; שמא يوم המעוון הוא? היציר עיניהם וראו דמות אדם בארובה. עלו ומיצאו עליו רום שלש אמות שלג. פרקווה

² ב"ח או"ח סי' מו ד"ה ומ"ש דאמר.

³ יש מכאן ראייה שモותר לתת לצורך לימוד תורה יותר מחומש ע"פ שבשאר המצוות אין מחייב לתת יותר מחומש.

אהבת תורה במשנת הבן איש חי | הרב בן ציון משה אלגזי

והרחיכותו וסיכוןו, והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו : ראוי זה לחלק עליו את השבת.

הגמרה מציבה תביעה גם כלפי אדם ששורי בעוני גדול לעסוק בתורה, הל הזקן מלמד אותו שאף במצב של דוחק כלכלי גדול על האדם מוטלת החובה להמשיך ולעסוק בתורה. אמנים כשנთבונן בסיפור, מתעוררות בלימוד הפשט טיסטרת גדלות :

ראשית, כיצד הלל עולה לג החשוב בתקופת טבת ? הלא זו סכת נפשות ! וכי על מצוות תלמוד תורה אנו מכוונים למסור את הנפש ? על פי הדין ודאי שהלל לא היה מחויב למסור את נפשו על לימוד התורה.⁴ אם כן, מוטל علينا לברר מtopic מה הלל מסתכנים ויושב בשלג המקפיא, להטות אזנו ללימוד תורה תוך סכת נפשות ממשית.

שאלה שנייה, היא הלשון שבה משתמש הגמורה לתאר את רצונו של הלל לשם ע' דברי אלהים חיים' זו אינה לשון המצויה בדברי חז"ל ביחס ללימוד התורה.⁵ נשים לב : הלל לא מבקש לשם ע' דברי תורה', או כל ביתוי אחר שימוש להתייחס לדברי התורה, אלא 'דברי אלהים חיים'. הלא דבר הוא.

ושלישית, יש לשאול על אריכות התיאור של הגמורה בתפואורה של הסיפור, מדוע חשוב לציין בפנינו שהיה זה בערב שבת בתקופת טבת. כמו כן תיאור מזוג האוירינו שגרתני – שלג היורד מן השמים, וכי מניין ירד השלג אם לא מן השמים ? ומה שמעיה ואבטליון מסתפקים האם זהו יום מעונן ? הלא השלג אינו יורדת בימים שבהם השמים בהירים.

⁴ יותרכן שאף צד איסור יש במסירת נפשו על לימוד תורה שכן הגמורה במסכת Baba Kama מסורת לנו מסורת מבית דינו של שמואל הרמתי שהמוסר נפשו על דברי תורה אין אומרים הלכה ממשו (בבא קמה סא, א). הלל נהג כהוגן, שאם לא כן כיצד מזכירים את שמו בבית המדרש בכל הדורות כאחד מגודלי ישראל.

⁵ מענין לציין שהלשון 'דברי אלהים חיים' מופיעה לרוב בהקשר למחלוקת בין בית הלל לבית שמא. אף שדברי שניהם הם דברי אלהים חיים נפסקת ההלכה בבית הלל.

אהבת תורה במשנת הבן איש חי | הרב בן ציון משה אלגאז

נניח לעת עתה את השאלות הללו, ונמשיך בדברי הגמara. הגמara מצינית עוד שתי דמויות שמחיבות בהתנהגותן גם את מי שלכאורה אין לפניו תביעה לעסוק בתורה:

עשיר, אומרים לו: מפני מה לא עסكت בתורה? אם אומר: 'עשיר היותי וטרוד היותי בנכסי', אומרים לו: כלום עשיר הייתה מרבי אלעזר? אמרו עליו על רבי אלעזר בן חرسום, שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה, וכנגדן אלף ספינות בים, ובכל יום ויום נוטל נאד של קמח על כתיפו, ומHALך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללימוד תורה. פעם אחת מצאוהו עבדיו, ועשה בו אנגריא. אמר להן: בבקשה מכם, הניחוני ואלך ללימוד תורה. אמרו לו: חי רבי אלעזר בן חרסום שאין מניחין אותו. ומימיו לא הlk וראה אותן, אלא יושב ועובד בתורה כל היום וכל הלילה.

רשע, אומרים לו: מפני מה לא עסכת בתורה? אם אמר: 'נאה היותי וטרוד ביצרי היותי', אומרים לו: כלום נאה הייתה מישוף? אמרו עליו על יוסף הצדיק, בכל יום ויום הייתה אשת פוטיפר משדלו בדברים. בגדים שלבשה לו שחרית, לא לבשה לו ערבית; בגדים שלבשה לו ערבית, לא לבשה לו שחרית. אמרה לו: השמע לי. אמר לה: לאו. אמרה לו: הריני חובה שבח בית האסורים. אמר לה: هي מתיר אסורים. הריני כופפת קומתך. היא זקף כפופים. הריני מסמא את עיניך. היא פקח עוריכם. נתנה לו אלף ככרי כסף לשמעו אליה, לשכב אצליה להיות עמה, ולא רצה לשמעו אליה; לשכב אצליה בעולם הזה, להיות עמה לעולם הבא.

נמצא הlk מחיב את העניים, רבי אלעזר בן חרסום מחיב את העשירים, יוסף מחיב את הרשעים.

מסכמת הגמara שלושת הגדולים הלו נמצאו שאין לאדם הצדקה מדווע הווא לא עסק בתורה בין אם היה עני, עשיר ואפילו רשע.⁶ אמנם יש לחיבב את העשירים והעניים שלא עסקו בתורה, אך מדווע יוסף מידיה של אשת פוטיפר, התורה לא מספרת שהוא נכנס לבית המדרש והמשיך לשקו על תלמידו, יוסף מתמודד עם פיתויים ומצליח לעמוד כנגדו ולהישאר בצדוקותו, איך כיצד הוא מחיב בלימוד התורה?

⁶ רמז לדבר רבות מוחשובות לבב איש ועצת הי' היא תקום', ר' ית: הlk, יוסף ואלעזר.

לכוארה, יותר מדויק למדוד מסיפورو של יוסף ואשת פוטיפר על תביעה כלפי אדם שלא התגבר על יצרו ונכשל בפיתיוי היצר, כלפיו אנו שואלים מדוע חטאתי ולא התגברת על יצרך כיוסף. יוסף מחייב את הרשעים שלא עמדו בפני יצרם הרע, אך מה לו ולרשעים שלא למדו תורה. יוסף ברח מאשת פוטיפר ונעשה ליוסף הצדיק, איןנו מכנים אותו בכינויים המתאימים לגודלי תורה גדול הדור או הרב הגאון רבי יוסף שליט"א.

הם חיינו

השאלות שעולות מדברי הגمرا מחייבות אותנו להתבונן בצורה מחודשת בשאלת שמציגת הסוגיה. הגمرا מחדשת כאן עוד פרט בלמידה תורה, שאינו הגדלתה בתורה והדיעה בש"ס ופסקים הלכותיים ועודות, לא רק מה אתה לומד וכמה אתה לומד. בלימוד התורה חשובה מאד ההסתכלות על הלימוד בצורה נשגבה, שהتورה היא תמצית החיים. שאלת ההסתכלות על התורה היא שאלה נוקבת ביותר: לא רק מה למדת, אלא בעיקר איך למדת, האם הבנת שהتورה היא תמצית החיים של כל העולם?

כשאנו אומרים כל ערב בברכת אהבת עולם שדברי התורה הם חיינו ואורך ימינו, האם אנחנו מבינים ומתחווים לכך ברצינות? האם אנחנו חיים בתחששה הזה ומוכנים למסור את נפשנו על לימוד התורה? שמא חיללה אנחנו לומדים בהסתכלות שזה לימוד חיוני, זה לא יפה שאדם עוסק כל הזמן בחומריות אז אנחנו יוצרים לעצמנו עולם רוחני, 'תרבות תורנית', וקובעים עיתים לתורה כעלת תאנה לחיינו החומריים? האם הלימוד הוא עוד שורה בראשימת המטלות שלנו כיהודים? כל נקודות המבט האלו מחתיאות את העיקר – אנחנו עוסקים בתורה כי היא חיינו.

ההסתכלות הזה מובילה את האדם לעסוק בתורה באופן של מסירות עבור הלימוד. אדם שŁומד רק כדי לצאת ידי חובה, משתמש גם בקריאה שמע בזוקר ובערב, כך הוא הוגה בתורה יומם ולילה קריأت שמע שחרית וערבית. כשהלימוד נעשה מתוך מילוי חובה בלבד, כל תירוץ קל שמוריד מהאדם את החובה הזה מקל עליו, ומשחרר אותו מהמשמעות הזה.

אהבת תורה במשנת הבן איש חי | הרב בן ציון משה אלגאז

אבל כשאדם לומד כי אהבת התורה בוערת בעצמותיו, והוא מבין שבלי התורה חיו אין חיים – תירוצים וסיבות צדדיות לא יעכבו אותו, שהרי בשביל לחיות אדם עשו כמעט כל شبיכולתו. זה מה ששאלים את האדם אחרי מאה ועשרים: מפני מה לא עסקת בתורה **באופן שעוסקים כאשר מבקשים חיים**.ומי מחייב אותנו להגיע לתביעה הגדולה הזאת – הלו ורבי אלעזר בן חרסום.

הלו יכול בקלות להיפטר בבית דין של מעלה בטענה שענינו הקשה הכנסתה אותו במצב שהוא אנווש מלימוד תורה. אבל הלו לא מתחבא מאחורי תירוצים, אפילו שהם מוצדקים וצדוקים, כי הוא מבין שחיוו תלויים על כף המازנים ובלי לימוד התורה חיו אין חיים. בלי ידברי אלהים חיים', דברים שמעניקים חיים – הוא אינו חי. בש سبيل לימוד תורה מתוך הסתכלות שכזו, עושים כל מה شبיכולת בן אנוש – בש سبيل לחיות עושים הכל.

ביאור הבן איש חי לדברי הגמרא ולמסר שאנו חנו לומדים מהם

הבן איש חי בספרו בן יהודע (יומא שם) מבאר באופן נפלא את דברי הגמara, תוך יישוב הקשיים שהתעוררו מعيון בפרטיו המעשה, ומלמד אותנו על אהבת התורה שבערה בהל.

הבן איש חי מבאר שהקב"ה הוריד את השLEG באופן לא טבעי, 'שלג מן השמים'. זהו שלג שירד בהשכמה פרטית, במיוחד כדי להראות את החביבות היתריה שהיתה להל לתורה עד כדי מסירות נפש. הקב"ה מוריד שלג להל, אף שלא היה זה יום שמווכן לירידת שלג, ולכן שמעיה ואבטlion תמהים ו Mastekim שמא מעון היום. אמם בתקופת טבת מצויים שלגים, אך לא היה צפוי שלג ולכן לא ברור פשרה של האפילה בבית המדרש, אולי התקדרו השמים בעבים. אסור להיכנס למצב של פיקוח נפש ודאי, אבל למתחזק את הגבול ולהגיע עד הקצה – זה מתבקש.
באופן דומה, ר' אלעזר בר חרסום בעשירותו הגדולה לא מנע עצמו מלימוד התורה. מי שמבין שהتورה היא לעלה מכל ענייני העולם, כמעט ואין סיבות שיגרמו לו לעזוב את לימוד התורה. לא משנה כמה עסקים הוא מנהל ברוחבי העולם, כמה טלפונים והודעות הוא מקבל, **הלב והרצון שלו בוערים ונמשכים רק לעסוק בתורה**.

אהבת תורה במשנת הבן איש חי | הרב בן ציון משה אלגזי

הראיה לכך שמשמעות השאלה 'מן פנוי מה לא עסكت בתורה?' אינה רק האם באופן טכני הקדשת זמן ללימוד, אלא באיזה אופן עשית זאת, היא מהנכנת יוסף הצדיק שמחייב את הרשעים לטוגיה. כפי שאמרנו לעיל, התוכחה מיווסף נראית לא מתאימה לטוגיה, אך דזוקא משומס בכך מתחדדת הכוונה האמיתית בשאלת 'מן פנוי מה לא עסكت בתורה'.

יוסף נמצא במצרים, אשת פוטיפר מפתחה אותו يوم יום ואין הוא נענה לה. יוסף היה נער, מסלסל בשערו, אולי גם ידע להתלבש בהתאם לעולם המצרי שבו הוא חי. הוא הכיר את העולם שמחוץ לבית אביו. הוא חי בהווי חיים מצרי –quia ההתקפות הנותרות והתרבותיות באוטה תקופה. אבל יש משהו שומר עליו, ובשעת נסיוון – 'וינס ויצא החוצה' (בראשית לט, יב). איך?

בזכות יוסף הצדיק

ישנו מאמר מופלא בספר הזוהר (בראשית קלח, א) שמלמד אותנו מה המקור לכל החיוניות, השמחה הגודלה והמתיקות בלימוד התורה:

רבי יצחק בר' יוסי הוה אתי מקפוטקיא ללוד. פגע בה רבי יהודה, א"ל רבי יצחק: תאמר דחברנא חכמי מתניתא אתערו להאי עניינה דיצר הרע יתנסי מון עלמא, בר ההייא שעטוא ליזווגא. א"ל: חייך, ה כי אצטראיך יצר הרע לעולם כמטריא לעולם, דאלמלא יצר הרע חדוותא דשמעטה לא ליהוי.

[פירוש הסולם: ר' יצחק בר' יוסי, הילך מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה. א"ל ר' יצחק: תאמר, שהחברים חכמי המשנה נתעוררו בעניין הזה, שייצר הרע יתבטל מעולם, חוץ מבשעת הזוג. אמר לו: חייך, שכן היצר הרע נוצר לעולם כמו הגשם שנוצר לעולם, כי אלמלא יצר הרע, לא הייתה חדות הלימוד בעולם].

ליוסף הצדיק הייתה 'חדותא דשמעטה', ובשעת ניסיון הוא ראה את דמות דיווקנו של אביו, זיכרונו שיש לו מאביו. מהו אותו זיכרונו שנחרט בלבו ומסיעו בידו לצאת מהnisiyon? אחרי שנים רבות שלא ראה יוסף את אביו, הוא מבקש למסור לו סימן שיידע יעקב שאכן הוא זה, בנו האובד. יוסף שולח לאביו עגלות לרמז לו על דין עגלת ערופה, שזו הסוגיה האחרונה שם למדו לפני שירד למצרים (רש"י בראשית מה, כז).

אהבת תורה במשנת הבן איש חי | הרב בן ציון משה אלגאז

כיצד יוסף זכר את אותה סוגיה, לאחר שנים רבות כל כך? אלא שככל אותן שנים, הוא נותר שקוע בלימוד הסוגיה בשמהה בבית אביו. תורה חיה ומשמעות כזו, נותנת לו כוח ומצילה אותו מלככת למקומות לא טובים. בכל הניסיונות והקשיים שעברו עליו, הוא נשאר תמיד דבוק בתורה שלמד בבית אביו. מיוسف למדנו מהי אהבת תורה גם כשיצר הרע מושך לכל מיini כיוננים אחרים.

מתיקות בלימוד מוחקת וمبטלת את כל ענייני העולם הזה, עד שנדמה שאין עוד דבר בעולם מלבד הסוגיה שכעת עוסקים בה. לכל אדם יש כוח מניע שדווח אוטומטית לעשות ולפעול, לעיתים הוא מתבזבז במקומות לא נכונים אבל תפקידו להניע את האדם לכיוונים טובים. הכוחות הללו מוגבלים, ואדם שמשקיע את כוחותיו בתאות העולם הזה – חיללה הכוח המניע שלו אינו נתון ללימוד התורה, והוא לא ירגיש את ההנהה מהלימוד. לעומת זאת, אדם שדבוק בתורה – הכוח המניע אותו מושקע רק בלימוד ובעיסוק בתורה, והוא לא יפנה אחר הנאות העולם הזה, כי הוא כבר שרווי בהנהה אי-סופית, מעין עולם הבא.

לכן הרמבי"ם מסיים את הלכות איסורי ביאה (כב, כא) העוסקות בעניינים הקשורים לפועלתו של יצר הרע דזוקא בעיסוק בחכמת התורה, מפני שהדברים תלויים האחד בשני:

וכן י נהוג להתרחק מן השחוק וממן השכורות ומדברי עגבים שלא גורמי גודלים והם מעלות של עריות, ולא ישב ללא אשה שמנาง זה גורם לטהרה يتירה, גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פניו מן החכמה, ובחכמה הוא אומר: 'איילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד'.

זה הפשט של דברי הזוהר שאלא יצר העירות לא הייתה שמחה בלימוד. התענוג הגדול שיש לבני עבירה מהנהה אסורה, מגע מאותו השורש שמןנו מגע לומדי התורה עונג בלימוד. השאייפה של האדם להגיע לתענוג הזה יכולה להביא אותו למקומות נמנעים ושפליים, וכיולה להביא אותו לעסוק בשמי שמים, בדברים עליונים ונשגבים.

עריבות וمتיקות טוב התורה

לימוד התורה שנטבעים עליו בבית דין של מעלה הוא לימוד שונה מהלשון השגורה של 'לימוד תורה' שנעשה כחלק מלוח הזמנים היומיומי. גם מסלול חיים שבו בגיל בר מצווה הולכים למדוד בישיבה תיכונית ולאחר כמה שנים לומדים בישיבת הסדר – אינו עונה על התביעה זו. גם לאחר שאדם עזב את הישיבה והוא בעל-בית ומתמיד לבוא לשיעורי תורה, אם הוא עוזה זאת רק כדי לא לחוש שהוא סובב סביב עצמו כל היום – זו עדין אינה המדרגה אליה אנו נתבעים. אדם שהتورה מתוקה לו ומושכת אותו, לימד וישאף ללימוד עוד ועוד, גם בעודו בחור ישיבה וגם בהיותו בעל בעמו.

בלימוד התורה ישנה ברכה מיוחדת שאין כדוגמתה בשאר המצוות, והיא מלמדת על ייחודيتها של המצווה. ברכות התורה הן שלוש: הראשונה ברכת המצוות, כמו בכל שאר ממצוות התורה שאחננו מקיימים: 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו...' האחרונה ברכת הודהה על שיכון בנו מכל העמים וננתן לנו את תורה⁷.

הברכה האמצעית מיוחדת רק ללימוד התורה, לא מצאנו עוד מצווה בה מברכים ומבקשים על ערובות המצווה علينا. מדובר, למשל, לא מברכים ברכה זו על אכילת מצה בليل הסדר? הלא אנחנו אוכלים חמץ פעמיים כזית מצה בכדי אכילת פרס, לאחר שמלאנו כרsono בסעודת החג, וכל זאת בנחת ולא באכילה גסה. הלא ודאי שעלול להיות קושי בדבר, והעריבות נדרשת פה. מדוע לא תיקנו חכמים ברכה מעין זו: 'והערב נא כי אלוקינו את מצתך עליינו... ונחיה אנחנו ואצאיינו אוכל מצתך לשם?' מדוע רק בלימוד התורה מצאנו ברכה מעין זו?

בלימוד תורה, חלק מהותי מקיים המצווה הוא עשייתה מתווך שמחה ותעונג.⁷ הלומדים תורה בעמינות וברצינות, מכיריים ומרגישיים לעיתים מזומנים את ההרגשה הנעימה שבאה בעקבות פיצוח סוגיה, הבנה שמתyiישבת על הלב – איזו עריבות זה נותן בלבבו של הלומד.

⁷ מפורטים בעניין זה דברי ה'אגלי טלי' בהקדמותו: 'כי זה היא עיקר מצוות לימוד התורה, להיות שיש שמחה ותעונג בלימודו, ואז דברי תורה נבעלין בדמיון'.

אהבת תורה במשנת הבן איש חי | הרב בן ציון משה אלגאזי

לפי הינה זו, בדור החורבן אבדה הארץ מפני שלא בירכו בתורה כראוי. אמנים אמרו את הברכה בפיהם, אבל כברכת המצוות, כiproש מה חובתנו ועשנה'. הברכה שהייתה חסרה, שאותה לא ברכו כראוי, היא ברכת י'העָרֶב נא'. הם לא ביקשו את העיריות והמתיקות, ההנהה שמחיה את הלימוד, וממילא התורה נפסקה. תורה שנלמדת באופן זה אינה שלימה, כי אנחנו נתבעים להיות עם 'חודותא דשמעתתא'.

לכן חכמים הוסיפו בברכה זו בקשה על הבנים, שנזכה למדם ולהעביר להם את התורה. חכמים הוסיפו את הבקשה על הילדים בברכת י'העָרֶב' ולא בברכות האחרות, מכיוון שיש קשר הדוק בין העיריות ללימוד התורה ובין יכולת להעביר לבנים. מי שלומד מותך מחובות בלבד, מותך שקידשו במצוותיו וציוונו בלבד, לא בהכרח יכול להדק את סיבתו אהבת התורה שלו. אבל הלומד מותך עיריות ועוגן, ממילא לימוד התורה שלו מדקק, והוא ידקק את בני ביתו אהבת התורה שלו.

כדי שניהה אנחנו עם צאצאיינו לומדי תורה העוסקים בה בחשך ובעיריות, אי-אפשר שאדם ייגש ללימוד או י יצא מביתו לשיעור בפניים חמוץות, ויחזור וירטונו כמה קשה עליו הלימוד. אדם צריך להקדיש תשומת לב לאופן שבו הוא ניגש ללימוד תורה. ביטוי מוחשי לכך יש בסיפור הבא :

מחזה אינו נדיר הוא שאנשים נרדמים בשיעורי תורה, לפעםים אדם נאבק בכוחותיו האחראונים להחזיק את עיניו פקוחות ולהקשיב, עד שלבסוף העייפות גוברת עליו. היהודי שעליו מדובר היה מגיע לשיעור, אבל ידע הוא וידעו כל חבריו מראש שתכף ומיד ישקע בשינה עמוקה עד לסיוםו של השיעור, עד שיבוא רבי חנניה בן עקשייא להעיר אותו לתפילה ערבית. באחד הימים ניגש אליו הרב המוסר את השיעור ושאל אותו : מדוע לא יישן על מיטתו בנהת ? מדוע הוא מתעקש לבוא לשיעור מבלי להשתתף בו ?

היהודי הסביר שהוא עובד לפרנסתו מבוקר עד הערב. יוצא הוא מוקדם ותפילהתו מהרה יקבל ה' אהבה. ממהר לעבודתו מסתווב ומכתת רגליו כל היום ברחובות של עיר, וחזור רק בערב עייף ומוטש. ילדיו יודעים שאביהם עובד קשה, וכשהוא מגיע בשעה מאוחרת, אך טבעי הוא שילך ויעלה על מיטתו ויישן עד הבוקר. אבל הוא נח קמעה,

אהבת תורה במשנת הבן איש חי | הרב בן ציון משה אלגאזי

מתרען ויוצא לשיעור, ומכריז בחיקוק גדול לבני ביתו שהוא יוצא לשיעור הקבוע. הילדים מקבלים בבית זהה שיעור במסירות נפש ללימוד התורה – התורה היא עיקר החיים. הם רואים נגד עיניהם סולם ערכיים ברור, שלימוד התורה ניצב בראשו. האווירה בבית מאהיבת את התורה על הילדים. ולכן, הסביר היהודי הרבה, אף על פי שהוא אינו לומד בשיעור, הוא מקפיד לבוא, כדי להעביר את המסר לבני ביתו שהتورה היא חייו והיא חשובה לו יותר מכל.

לעתיד לבוא שואלים את האדם : האם אתה אוהב את התורה כאהבת החיים? האם אתה מוכן למסור את נפשך עליה? לימוד شامل באהבת תורה ובחשך העיסוק בתורה, מביא אותנו ואת צאצאיינו להיות לומדי תורה לשם. אם נבין כי הם חיינו ואורצינו, נזכה שאהבתו לא תסור ממנו וمبני בנינו לעולמים.

גודל החשך – גודל ההשגה

"שזהו יסוד תורה שבعلפה : כפי גודל החשך
והאהבה שיש לו לדברי תורה למסורת נפשו עליה, כן
הוא השגת חכמו והMASTERIN המתגלה לו מהמשכחת
חכמה עליונה".

(דברי סופרים לר' צדוק הכהן מלובלין, אות לח)